

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT AQRAR UNİVERSİTETİ
Maliyyə və iqtisadi nəzəriyyə kafedrası

SİLLABUS

Sığorta işinin nəzəri və təcrübi problemləri

(6 kredit (AKTS))

Müəllim haqqında məlumat

Müəllim (mühazirə) prof.M.C.Hüseynov

Kafedra: Maliyyə və iqtisadi nəzəriyyə kafedrası, 1-ci mərtəbə, 118

İş nömrəsi: 268 94 53

Mob: 050 330 15 10

İş saatları: 9 00 – 17 00

E-mail: h-tural@rambler.ru (mühazirə)

Müəllim(seminar):b/m A.R.Məmmədova

Kafedra: Maliyyə və iqtisadi nəzəriyyə kafedrası, 1-ci mərtəbə, 114

İş nömrəsi: 268 94 53

Mob: 055 906 06 99

İş saatları: 9 00 – 17 00

E-mail: m.arzu74@bk.ru (seminar)

Müəllim əvvəlcədən tələbələrə elektron poçtla məlumat verəcək və ya iş vaxtının yenidən təyin edilməsi zərurəti yarıdıqda bu barədə məlumat verəcəkdir.

Bu sillabus kursa aid olan bütün praktiki aspektləri, tələbləri və müddətləri əhatə edən əsas sənəddir. Sənəd tələbələr tərəfindən alındıqdan dərhal sonra hərtərəfli oxunmalı və semestr ərzində bu sənədin tələblərinə əməl edilməlidir.

Tələbələr WhatsApp qrupu və ya tələbələrin e-poçt qrupu vasitəsilə müəllimlə əlaqə qura bilərlər. Bu e-poçt ünvanı, elektron məlumatların ötürülməsi üçün tələb olunur, burada tələbələr müəllim tərəfindən təqdim olunan fənlə əlaqəli informasiyalarla tanış ola bilərlər.

Kurs cədvəli

Dərslər aşağıdakı zamanlarda ənənəvi qaydada əyani olaraq auditoriyalarda keçirilir:

Çərşənbə axşamı – üst həftə (mühazirə)- 17:00-18:20

Çərşənbə-hər həftə (seminar)- 17:00-18:20

Fənnin təsviri

Sığorta maliyyə mexanizminin tərkib hissəsi olmaqla, bazar iqtisadi münasibətlər sisteminin mühüm elementlərindən biridir. Bazar iqtisadiyyatının risklərlə bağlı münasibətlər sistemi olması, təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyətinin fasiləsizliyinin təmin olunması, təbii fəlakət və bədbəxt hadisələr nəticəsində dəymiş zərərin vaxtında aradan qaldırılması zəruriliyi sığortanın rolunu artırır.

Müasir şəraitdə sığorta bazar iqtisadiyyatının zəruri xidmət sahələrindən biridir. Dünyada, o cümlədən bazar iqtisadiyyatı yolu ilə gedərək inkişaf edən respublikamızda sığorta xidmətlərinə olan tələbat, sığortalıların və sığortaçıların iqtisadi maraqlarını ifadə edən yeni sığorta bazarlarının formalaşmasına şərait yaratmışdır. Sığorta şirkətlərinin sığorta ehtiyatlarının pul vəsaiti formasında səfərbərliyə alaraq investisiyaya yönəldilməsi, bank kreditləri kimi təsərrüfat subyektlərinin kənar maliyyə mənbələrindədir. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində sığorta dəymiş zərərlərin aradan qaldırılması ilə yanaşı, həm də sığorta vasitəsi ilə cəlb olunmuş vəsaitlərdən iqtisadiyyatın inkişafı üçün kredit resursları və investisiya mənbəyi kimi istifadəsinə şərait yaradır.

Sığorta sisteminin idarə olunması üzrə inkişaf etmiş ölkələrdə xeyli təcrübə toplanmışdır. Lakin xarici təcrübəni olduğu kimi milli sığorta sistemimizə tətbiq etmək olmaz. Yəni inkişaf etmiş ölkələrdə formalaşmış təcrübənin ümumiləşdirilməsinə, respublikamızda milli sığorta bazarının inkişaf səviyyəsinə

uyğunlaşdırılmasına ehtiyac var. Bütün bunlar isə sığorta işinin nəzəri və metodoloji məsələlərinin inkişaf etdirilməsinə zərurət yaradır.

Planlaşdırılan təlim nəticələri

Fənn tədrisinin sonunda tələbələr aşağıdakıları mənimsəməlidir:

- sığortaçının formalaşdırdığı sığorta ehtiyatları ;
- sığorta bazarı və rəqabət;
- sığortanın təşkilati formaları;
- sığorta xidməti marketinqinin əsas elementləri ;
- sığorta şirkətinin marketinq və menecment fəaliyyətinin əlaqəsi ;
- sığorta üzrə təminat fondu, onun məqsədi və funksiyaları ;
- sığortaçıların maliyyə sabitliyinin itirilməsinin əsas mərhələləri ;
- sığortaçının tədiyyə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi və ona təsir edən amillər;
- investisiyanın sığortaçıların maliyyə sabitliyinə təsiri ;
- sığorta şirkətinin strateji alternativləri ;
- sığorta işində pul axınlarının maliyyə planlaşdırılması xüsusiyyətləri

Fənn üçün 45 saat (6 kredit) verilir. Fənn 15 həftəlik bir semestr ərzində tədris olunmaq üçün hazırlanmışdır. Bir həftədən bir 2 saat mühazirə, hər həftə isə 2 saat (2 saat üst həftə olmaqla mühazirə, 2 saat hər həftə olmaqla seminar) seminar var.

Fənnin tematik təqvimini

s/s	Mövzuların adları	Cəmi	O cümlədən	
			Müh.	Sem.
1	Sığortanın sosial iqtisadi mahiyyəti və inkişaf problemləri	4	2	2
2	Sığorta fəaliyyətinin təşkilinin əsasları	6	2	4
3	Aktuar hesablamalar	6	2	4
4	Əmlak sığortası	6	2	4
5	Şəxsi sığorta	6	2	4

6	Məsuliyyət sığortası	6	2	4
7	Təkrarsığorta. Sığorta şirkətlərinin iqtisadiyyatı və maliyyəsi	8	2	6
8	Beynəlxalq sığorta münasibətləri	3	1	2
	Cəmi:	45	15	30

Mühazirənin quruluşu

Mühazirə müddəti 80 dəqiqə əyani olaraq planlaşdırılır. Mühazirə zamanı mövzu ilə bağlı qeydlər etmək tələbələrin məsuliyyətidir. Mühazirənin elektron versiyası müəllim və ya universitetin veb saytından əldə edilə bilər.

Mühazirə zamanı slayd materiallardan tez-tez istifadə ediləcəkdir. Eyni zamanda, çətin mövzular hərtərəfli müzakirə ediləcək, aydınlaşdırılacaq və izah ediləcək. Mühazirə zamanı tələbələr mühazirəçidən qeyri-müəyyən olan materialı təkrarlamasını və ya aydınlaşdırmasını tələb edə bilərlər. Hər bir mövzu üzrə ədəbiyyatın müvafiq siyahısı tədris proqramının son hissəsində verilmişdir. Bundan əlavə, tələbələrin internet resurslarından istifadə etmələri məsləhətdir.

Mövzuya ayrılan saatların 25 % -dən çoxunda iştirak etməyən tələbələr imtahana buraxılmırlar (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 24 dekabr 2013-cü il tarixli, 348 nömrəli qərarı).

Seminar

Seminar mövzuları və istifadə olunan ədəbiyyat siyahısı əvvəlcədən tələbələrə təqdim ediləcəkdir. Hər seminar üçün iki saat vaxt verilir. Seminarın əvvəlində tələbələrin nəzəri bilikləri təsdiqlənəcəkdir. Hər bir tələbə verilən suallara cavab verməli və mövzunun əsas məntiqini başa düşdüyünü nümayiş etdirməlidir. Cavablar əzbərlənərsə və səthi olarsa, tələbənin fənni mənimsəmədiyi hesab olunur.

Hər tələbədən mövzu ilə əlaqəli bir təqdimat hazırlamaq tələb olunur. 10-15 dəqiqəlik təqdimatlar əvvəlcədən hazırlanmalıdır. 10-15 slayddan ibarət ola bilər. Təqdimatın sonunda nəticələri ümumiləşdirmək lazımdır. Təqdimatdan sonra mövzu bütün auditoriya tərəfindən müzakirə olunur. Tələbələrə əhatə olunan mövzu ilə bağlı test sualları da təqdim olunur. Tələbələr hər dərsdə sual-cavabda aktiv iştirak etməli, mövzunu sərbəst, aydın, ardıcıl danışmağı bacarmalıdır.

Tələbələr üçün tövsiyələr: Tələbələr auditoriyada fəal iştirak etməkdən, sual verməkdən, fikirlərini bildirməkdən və səhv etməkdən çəkinməməlidirlər.

Sərbəst işlər

Fərdi tapşırıqlar müəllim tərəfindən təyin olunmuş vaxtda təqdim edilməlidir. Fərdi tapşırıqlar iki səhifədən az olmamalıdır. Fərdi tapşırıqlar tələbənin fəsli tam başa düşdüyü zaman qəbul edilir. Əks təqdirdə, tapşırıq qəbul edilmir və ümumi baldan çıxılır. Fərdi tapşırıqların gec təqdim edilməsi qəbul edilmir və qiymətləndirilmir. Bununla birlikdə, növbəti ayın balları hesablanarkən, yuxarıdakı şərtlər daxilində fərdi tapşırıqlar yenidən təqdim edilə bilər.

Bundan əlavə olaraq, ədəbiyyat icmalı, qrup və ya fərdi şəkildə təqdimatlar, sorğu və müəllimin müəyyənləşdirdiyi digər formada aparıla bilər.

İmtahan

İmtahan beş sualdan ibarət olacaqdır. Təqdim olunan bal dəyişdirilə bilməz (mexaniki və ya mövzunun hesablanması səhvlər istisna olmaqla). Verilən imtahan balı ilə razılaşmırsınızsa, bu məqsədlə Universitet tərəfindən yaradılan Apelyasiya Komissiyasına şikayət edə bilərsiniz. Apelyasiya Komissiyası şikayətinizi əsaslı hesab edərsə, sizə yenidən imtahan vermək imkanı verilə bilər.

Qiymətləndirmə

Kurs qiymətləri aşağıdakı cədvəldə qeyd edildiyi kimi dərəcə davamiyyət, fərdi tapşırıqlar, seminar balları və buraxılış imtahanı balları ilə müəyyən ediləcəkdir:

Fəaliyyət növü	Maksimum qiymətləndirmə	Yekun qiymətləndirmənin %-i
Dərəcə davamiyyət	10 bal	10%
Fərdi tapşırıqlar (10 mövzu)	Hər sərbəst işə 1 bal	10%
Seminar nəticələri	30 bal	30%
İmtahan nəticəsi	50 bal	50%
Yekun kurs balı	100 bal	100%

Təvsiyə olunan ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi. Bakı, 2010.
2. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi (11 iyul,2000-ci il), Bakı, 2017.
3. Sığorta fəaliyyəti haqqında AR-nın Qanunu. 25 dekabr 2007-ci il
4. *B.Xankişiyev Sığorta fəaliyyətinin əsasları. Bakı, 2006.*
5. E.R.Quliyev, M.C.Hüseynov, A.R.Məmmədova. Sığorta işi üzrə praktikum.Bakı,2015
6. İ.Abbasov, İ.Həsənov Sığorta işinin təşkili. Bakı, 2013, 271 səh.
7. N.N.Xudiyev. Sığorta işi: müasir kurs..Bakı,2015

8. Страхование. учебник, 3-е издание. Под ред. проф. В.В.Шахова и проф Ю.Т.Ахвледиани. М., 2010.
9. Страхование. учебник, 4-е издание. Под ред. проф. Ю.Т.Ахвледиани и проф В.В.Шахова. М., 2011
10. С.В.Ермасов, Н.Б.Ермасова. Страхование, Москва, 2011.